

15. Obama B. Transparency and Open Government. Memorandum for the Heads of Executive Departments and Agencies [Electronic resource] / B. Obama. – 2009. – January 21. Access mode : <http://www.whitehouse.gov/the_press_office/TransparencyandOpenGovernment> (viewed 28 February 2013).
16. Rose R. Governance and the Internet / R. Rose / Global Change and East Asian Policy Initiatives. – 2004. – P. 337-364.
17. Seifert J. W. Using E-Government to Reinforce Government Citizen Relationships: Comparing Government Reform in the United States and China / J. W. Seifert, J. Chung // Social Science Computer Review. – 2009. – v. 27. – №1. – P. 3-23.
18. Siau K. Synthesizing E-Government Stage Models: A Meta-Synthesis Based on Mate-Ethnography Approach / K. Siau, Y. Long // Industrial Management on Data Systems. – 2005. – v. 105. – № 4. – P. 443-458.
19. UN Department of Economic and Social Affairs 2012, United Nations E-Government Survey 2012: E-Government for the People, Geneva, [Electronic resource] Access mode : <<http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/un/unpan048065.pdf>> (viewed 28 February 2013).

Дьякова О. Г. Перехід до електронного уряду: теоретичні моделі та національні практики.

Існуючі моделі електронного уряду (модель Світового банку, модель Лейна і Лі, модель Департаменту з соціальних і економічних питань ООН та ін) розглядають основні стадії його формування, ігноруючи соціальний і культурний контекст, в якому відбувається його діяльність. Це, з одного боку, дозволяє проводити операціоналізацію та здійснювати моніторинг переходу до електронного уряду на рівні країн світу, а з іншого, суттєво спотворює реальну специфіку цього процесу. Як показує аналіз досвіду США, Китаю і Росії, при переході до електронного уряду ключову роль відіграють особливості національної адміністративної культури, які визначають цілі переходу, і, отже, характер прийнятих практичних рішень.

Ключові слова: інформаційні технології, електронний уряд, моделі переходу, операціоналізація, адміністративні традиції

Dyakova E. E-Government Transition: Theoretical Models and National Implementation.

The term «e-government» is now global. There are a number of models of e-government transition while the work on e-government implementation is carried out in almost all of the countries. However, the question of what are the limits of applicability of the existing models in the analysis of the concrete implementation processes remains virtually unstudied. This article describes the basic model, ensuring the establishment of international indicators of e-government development, and shows its limits based on experience the experience of the United States, China and Russia.

Such models of e-government as World Bank model, the four stage model of K. Layne and J. Lee, UN DESA model et al. consider the main stages of its formation, ignoring the social and cultural context in which this formation takes place. This, on the one hand, enables the operationalization and monitoring e-government development at the world, and on the other, significantly distorts the actual specifics of the process.

The analysis of the U. S., China and Russia experience shows that in the e-government implementation process a key role is played by national administrative cultures that define the objectives of transition, and therefore the limits of acceptable solutions.

The process of information technologies installation in public administration in the United States was held under the banner of citizen's empowerment. The officially declared aim was to maximize their involvement in the decision-making. At the same time, those who make decisions, sought process for the orientation to reproduce the experience of business, which has successfully developed e-commerce. This process reflects the specifics of American management culture, which is traditionally defined as «administrative weaknesses but normative strength» (the central government has limited ability to directly affect the local authorities and a business, and operates by extending normative requirements).

In the countries where the tradition requires direct impact on local authorities, the e-government transition is based on different principles. In China, e-government is formed to improve the efficiency of government by tightening control over the provincial and municipal levels of government and thereby eliminating conditions for abuse of power and corruption. The main objectives are to ensure sustainable development and support economic growth.

Russia is characterized by contradictory approach to e-government implementation. The government establishes a set of goals, which are equal, not hierarchized, and tries to achieve them all simultaneously, which leads to numerous conflicts between the various implementers. Resulting controlled chaos is typical for Russian management culture.

In general we can say that the e-government model is used more to show compliance of local governance reforms to the international standards and global trends, rather than an instrument of e-government implementation.

Keywords: information technologies, e-government, transition model, operationalization, management culture.

Надійшла до редколегії 01.03.2013 р.

УДК 32.019.51:659.4:353.9

Г. О. Заболотня

Донецький національний університет

ВЛАДНИЙ ДИСКУРС СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ: ОСОБЛИВОСТІ ЛЕГІТИМАЦІЇ ПОЛІТИЧНОЇ ВЛАДИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

Досліджено політичні процеси сучасної України крізь призму методології дискурсу, розкрито сутність маніпулятивної природи політичного дискурсу та особливості концептуалізації політичного простору на прикладі аналізу Президентських дискурсів 2005-2013 років. Показано роль регіональних органів влади у поширенні та відтворенні дискурсу влади України шляхом аналізу комунікативних проєктів на рівні голови ОДА як елементів стратегії легітимації політичної влади.

Ключові слова: політичний дискурс, президентський дискурс, В. Ющенко, В. Янукович, тренд-вортери,

метафори, губернатор, регіональна медіа-політика.

Політичні процеси сучасної України являють собою боротьбу політичних дискурсів за означення соціальної реальності, в якій спостерігається змагання медіастратегій політичних акторів, що намагаються нав'язати власне бачення та оцінку соціально-політичних явищ. Складний і суперечливий характер розвитку політичних відносин, якій відбувається за умов високого ступеню маніпулятивних практик, залученням нових методів та засобів ведення політики зумовлює полідисциплінарний методологічний підхід до розуміння загальноукраїнських політичних процесів та залучення новітніх методів та методик. Одним із таких є дискурсний підхід до тлумачення політичного, який дозволяє вивчати всі явища та події як кодовані тексти (сукупність вербального та невербального), що є носіями більш широкої інформації, аніж їх презентація. Саме у політичному дискурсі відбувається ідентифікація, позиціонування та створення ієрархії політичних інститутів, акторів та проектів, їх оцінка. Маючи високий ступінь маніпулювання, політичний дискурс шляхом навіювання, модифікації думок та поглядів стає «архітектором» соціально-політичної картини суспільства. Результатом стає формування у свідомості громадян образу сучасності у вигляді певного асоціативного ряду за допомогою політичних міфів, ярликів, політичних проектів, які транслюють соціальні та політичні цінності тощо. З часом такі елементи стають знаковими, з ними усвідомлюється та чи інша держава, певний історичний період, політичний курс.

Перманентні реформи суспільно-політичних інститутів, що тривають в Україні, мають наслідком ослаблення легітимності цих інститутів та довіри до влади загалом. З огляду на це зростає роль легітимації у вигляді сукупності комунікативних стратегій, які реалізуються безпосередньо у політичному дискурсі. Саме він фактично є полем боротьби за надання соціальному світу певних значень та оцінок, введення у фокус необхідних соціально-політичних проектів, подій та цінностей. Функцію поширення політичних міфів та символів здійснюють ЗМІ та ЗМК, що зокрема, стають каналом та інструментом медіа-легітимації політичної влади та її окремих інститутів.

Відтак, одним з головних завдань влади по відношенню до ЗМК є їх використання для збереження існуючого політичного режиму. Завдання суб'єктів влади полягає у створенні сприятливих для ЗМК подій, які привертають увагу інформаційних агентств та дозволяють широко транслювати інформацію про суб'єктів політики. Метою таких дій є поширення інформації про політичні успіхи, проблеми та конкретні шляхи їх вирішення. Потік структурованих політичних подій з метою досягнення сприятливих відгуків у пресі пов'язаний із створенням іміджу: політичного інституту, персонального іміджу політика, корпоративного іміджу партії або будь-якого іншого суб'єкта політики.

Реалізацію окреслених стратегій бере на себе медіаполітика органів державної влади на загальнонаціональному і регіональному рівнях, яка шляхом структурування інформаційного потоку в ЗМІ за допомогою медіа-політичної повістки дня акцентує певні політичні події та проекти, нав'язує їх оцінку з метою впливу на політичну поведінку громадян і суспільних груп.

Науковою проблемою даного дослідження є вивчення особливостей дискурсного виміру політичних процесів українського суспільства та аналізу маніпулятивної складової владного дискурсу за умов «кризи легітимності» з метою збереження дійсного політичного режиму, а також з'ясування комунікативних стратегій та медіакампаній органів регіональної влади у відтворенні політичного дискурсу.

Актуальність дослідження зумовлена тим, що дає змогу розкрити маніпулятивні дискурсні практики та побачити політичні процеси сучасності у вигляді сукупності яскравих образів, відтворених у політичних проектах, широко тиражованих ЗМІ, результатом яких стає формування у свідомості громадян образу сучасності країни у вигляді певного асоціативного ряду.

Ступінь наукової розробки поняття політичного дискурсу дає підстави стверджувати, що воно є полідисциплінарним, зокрема, перебуває у фокусі інтересів багатьох дисциплін – політології, комунікативістики, соціології, лінгвістики, риторики, психології та культурології.

У світовій науці маніпулятивна складова політичної комунікації залежно від концентрації уваги на політичних, ідеологічних, культурних та управлінських аспектах впливу на суспільство відбувалися у таких основних напрямках: у рамках неомарксистського підходу – вивчення символічних значень повідомлень політичної комунікації відповідно до грамшанської концепції політичної гегемонії; дослідниками комунікації (Ю. Габермас, Г. Лассуел), дискурсу (Р. Водак, Т. ван Дейк, П. Серіо), представниками структуралізму (Ф. де Соссюр), постструктуралізму (Р. Барт, Ж. Дерріда, Ю. Крістева), а також

дослідниками семіотики (Ж. Лакан, К. Леві-Строс, Ж. Ліотар). Теоретико-методологічну розробку цих аспектів здійснили такі російські науковці як В. Герасимов [3], В. Дем'янков [6], І. Ільїн [9], О. Русакова [19] та інші. Вагомий вклад до розробки проблеми політичної комунікації, зокрема у вивченні її впливу на демократичні перетворення в Україні та становлення громадського суспільства, а саме Ф. Бацевич [2], В. Бебик, Д. Видрін, В. Горбатенко, Г. Почепцов, К. Серажим [22], І. Слісаренко, А. Чічановський. Серед досліджень дискурсу в єдності його лінгвістичних, семіотичних та комунікативних елементів можна відмітити роботи Демішевої [4], Т. Нагорняк [15], А. Попова [17], Л. Савицької [21], та розвідки А. Літовченка [12] та О. Медвідь із І. Ізмайловою [13]. Особливої уваги заслуговує дисертаційне дослідження С. Демченка [5], присвячене дослідженню медіаполітичної системи та її ролі у становленні «керованої демократії» в Україні.

Віддаючи належне глибині теоретико-методологічного потенціалу існуючих наукових розвідок та підходів до тлумачення наукового питання роботи, проблема практичного дослідження маніпуляційного потенціалу політичного дискурсу в Україні залишає багато відкритих питань, особливо щодо ролі та місця медіаполітики регіональних органів влади у відтворенні гегемонного політичного дискурсу сучасної України.

Особливої уваги, на думку автора, потребують дослідження особливостей медіа-легітимації влади шляхом аналізу маніпулятивних стратегій та тактик владного дискурсу. Зокрема, предметом дослідження постає медіаполітика регіональних органів влади як інструмент відтворення сучасного політичного дискурсу України.

Мета даного дослідження полягає у з'ясуванні особливостей дискурсного виміру політичних процесів українського суспільства, а також дослідження легітимації владного дискурсу України на регіональному рівні шляхом аналізу медіаполітики регіональних органів влади (на прикладі Донецької області).

Досягнення поставленої мети передбачало розв'язання низки завдань:

розкрити тлумачення політичного кризь призму теорії дискурсу, описати сутність маніпулятивної природи та функцій політичного дискурсу;

проаналізувати особливості концептуалізації політичного простору на прикладі аналізу Президентських дискурсів 2005-2013 років, з'ясувати їх відмінність політичних метафор, окреслити специфіку сучасного дискурсу влади;

визначити роль регіональних органів влади у поширенні та відтворенні Президентського дискурсу України та механізми їх здійснення;

з'ясувати специфіку комунікативних проектів на рівні голови ОДА як елементів стратегії легітимації політичної влади;

виявити та проаналізувати дискурсні практики регіональної медіа-політики в період виборчої кампанії до Верховної Ради 2012 року;

визначити стан та перспективи медіаполітики як стратегії укріплення легітимності влади у ході регульованої політичної комунікації.

Політичні процеси сучасності являють собою сукупність відтворених політичними акторами політичних практик, результатом яких стає формування в свідомості громадян образу країни у вигляді певного асоціативного ряду. В Україні протягом останніх років, коли політичний ринок став більш технологічним, політичні знаки набувають значного поширення, перетворюючи політику на поле символічного, яка залишається в пам'яті людей як сукупність знакових подій та символів. Дискурс – це система комунікацій, яка поєднує комунікативні, семіотичні, лінгвістичні практики політичних акторів, націлені на означення поточної соціокультурної та політичної реальності. Представники постмодернізму (Ж. Бодріяр, Ж. Деррід, Ж. Лакан, Ж. Ф. Ліотар, М. Фуко), стверджують, що реальність є соціальним конструктом, отриманим у результаті дискурсних практик, що формують уявлення про навколишній світ. Разом із тим, представники постмаркситської теорії дискурсу розглядають дискурси як способи спілкування та розуміння соціального світу, що конкурують між собою за надання соціальному світу певних значень. Тож, дискурсне прочитання політичних процесів та явищ має особливу цінність, бо дозволяє розкрити за допомогою яких лінгвістичних, семіотичних засобів відбувається конструювання політичного простору, через які ідеї та проекти реалізується дискурс влади та яку картину реальності він прагне створити.

Конструювання сучасної реальності в Україні (за постмодерністами) супроводжується трансформаціями на різних рівнях і сферах соціального простору України. Дані процеси відбуваються за безпосереднім прагненням політичних акторів створити інтерпретацію навколишньої реальності та її оцінку для боротьби за символічні ресурси разом із подальшим їх використанням. Політичний дискурс творить політичну реальність образною, простою, пояснюваною, що постійно супроводжує переклад, «транскрипцію» установок політичних еліт у стандартні, а тим самим конвенційні соціальні факти.

Починаючи з 2004 року із залученням якісно нових засобів та методів ведення політики, результатом яких стала Помаранчева революція, в Україні спостерігалася бурхлива «медіатизація» політичного, що у поєднанні із активним введенням та поширенням політичних метафор перетворила політичні процеси на сукупність картинок, слів-кліше, лозунгів, які продукувалися офіційним та опозиційним дискурсами. Політичні процеси останніх років були багаті на метафори, які вживлювалися у свідомість шляхом поступової реплікацією у ЗМІ – помаранчеві ілюзії, ідеали майдану, європейський вибір, – та фреймів, створених навколо штучно емоціогенних проблем – НАТО, Євросоюз, ОУН-УПА, голодомор, газове питання, Крим та Чорноморський флот, мовна політика тощо. Так, Фрейм «Схід – Захід України» мав наступні мовні маркери: географічні України, розкол України, «западенці», «східняки», сепаратисти, Северодонецьк, Северодонецьк-2, регіоналізація, двомовність тощо [23, с. 46]. Активно долучилися політичного дискурсу ЗМІ такі культурологічні явища як міфологізація, карнавалізація (політика як шоу та імідж політиків як гральні маски), політичний хепінінг тощо, а також залучення соціокультурного каналу політики, використання кінематографії та музики до трансляції політичного дискурсу.

У політичній традиції сучасної української держави фігура Президента завжди складала чи не центральний суб'єкт конструювання та відтворення політичного дискурсу, а позиції голови держави трансливали та окреслювали пріоритети й стратегії розвитку країни. У президентському дискурсі третього Президента України В. Ющенка центральною метафорою була метафора держави (Батьківщини): «Україна», «Українська козацька держава», «Свята Софія», «наші великі предки», «яблука у Довженковому саду», «калиновий гай», «українська мова», «нація», «народ», «Батьківщина», «єдність». Україна у дискурсі В. Ющенка: «єдина», «вільна», «незалежна», «велика», «соборна», «сучасна», «процвітаюча», «демократична», «нова», «самостійна». Також В. Ющенко активно використовував метафору родини: «батьки і діди», «дерево нашого роду», «моя мама» [4, с. 158]. Метафора релігії доповнювала метафори Батьківщини та родини, покликані встановити споріднення українців: «Господь почув святу Шевченкову молитву»; «бо за плечима у нас як янголи-охоронці»; «вселила в нас непохитну віру в Україну» (виступ В. Ющенка на Майдані з приводу Дня Незалежності 24 серпня 2005 року). Метафора революції – «Майдан» – займає значне місце у президентському дискурсі В. Ющенка і стає не лише головним символом «помаранчевої революції», але і її аксіологічним виміром («цінності», «святості», «ідеали Майдану»). Саме у президентському дискурсі В. Ющенко поширення дискурсивних символів-ідей відбувається із активним залученням соціокультурних каналів політики. Ідея майдану міфологізується, зокрема, через пісню-символ «Разом нас багато», фільм «Помаранчеве небо», значення Голодомору – екранізацією фондом «Україна-3000» фільму Сергія Буковського «Живі».

У 2010 році за результатами президентських виборів та виборів у місцеві ради відбулася істотна зміна політичних еліт. За цих умов у політичному дискурсі України відбувалося домінування дискурсивних практик Партії регіонів, що трансливали нові смисли та цінності сучасності, оформлюючи новий політичний словник епохи. Поширенню гегемонії дискурсу влади Президента В. Януковича сприяли не тільки символічні маніпуляції політичними метафорами, але й адміністративно-функціональні процеси оформлення ключових державних органів влади, та, зокрема, конституційні зміни, ініційовані Президентом В. Януковичем.

Основні смисли та політичні цінності, які транслює офіційний політичний дискурс, виявлені шляхом контент-аналізу текстів звернень Президента В. Януковича та ключових спікерів Партії регіонів, дискурс-аналізу передвиборчих кампаній Партії регіонів до виборів у місцеві ради 2010 року та до Верховної Ради 2012 року. Зокрема, аналіз політичної реклами у ході місцевих виборів – 2010 року зафіксував наступну домінуючу маніпулятивну установку: головний лозунг партії: «Голосуй за №1!», де №1 акцентував скоріш не порядковий номер Партії регіонів у списку, а її першість та єдиний вірний вибір. Ця теза має містити у собі приховану маніпуляцію та заявляє про фактичну гегемонію Партії Регіонів. Даний приклад демонструє тактику закріплення домінуючого становища політичного дискурсу шляхом виробництва знань та продукування значень.

Поширенню та відтворенню Президентського дискурсу у вигляді обраних проєктів та тренд-вортерів, які продукує партія влади, сприяли також реформи нормативно-правової сфери та конституційні зміни – скасування конституційних поправок 2004 року та зміцнення президентських повноважень. Відтак, механізми легітимізації державної влади являли собою поєднання принципів теорії гегемонії А. Грамші – владарювання за допомогою виробництва значень [28, с. 32], – а також класичної версії марксизму – використанняправлячими класами примуса та сили для легітимізації, збереження та захищення свого становища. Яскравим прикладом цього постає воєнний парад на Майдані

у переддень виборів до Верховної Ради, 27 жовтня 2012 року. Військова техніка, виставлена на головній площі країни на честь 68-ї річниці звільнення території України від німецьких військ, насамперед мала на меті маніпуляцію шляхом залякування та демонстрації сили, як нагадування про те, що Головнокомандуючим Збройних сил є чинний Президент України В. Янукович, почесний лідер Партії Регіонів.

Носіями політичних смислів в Україні були основні лозунги Партії регіонів та декларовані цілі, які були постійно присутні у текстах звернень та промов Президента, Прем'єр-міністра, ключових спікерів партії влади.

Президентський дискурс В. Януковича звертався певною мірою до тих самих тренд-вортерів – держава, реформи, – які також експлуатував у власному дискурсі В. Ющенко, але вони мали якісно інше символічне та сутнісне наповнення. Політичний дискурс В. Януковича демонстрував наступне наповнення метафори держава: «система влади», «команда професіоналів», «ефективна та відповідальна система державного управління», «економічний прогрес», «стратегія інноваційного поступу», «працьовиті люди», «сильна країна», «потужна держава». Метафори родини та батьківщини були практично відсутні та не володіли політичною вагою.

Одним з головних серед тренд-вортерів, які презентували президентський дискурс В. Януковича є «реформа». Це ключовий елемент політичного словника, який активно використовувався Президентом, починаючи від інаугураційної промови В. Януковича: «Першочергове завдання на цьому шляху – реформування системи влади», «У першу чергу – відновити систему ефективного державного управління», «...створення прозорої, ефективної і відповідальної системи державного управління», «для невідкладного реформування влади». У фокусі Президента В. Януковича – конституційна, адміністративна, пенсійна, судова, медична реформи, реформа податкової системи. До фрейму «реформи» відносилися усі конфігурації політичних змін, законодавчі ініціативи у державній політиці, зокрема, «модернізація» та «покращення». Останнє перетворилося на метафору, яка активно експлуатувалася контр-дискурсом та широко тиражується ЗМІ, коли мова йшла про невдачі політичної влади, як результат втілення реформ (покращень).

У 2012 році серед основних тренд-вортерів, які увійшли до ключових політичних лозунгів та символів Партії Регіонів в умовах виборчої кампанії до Верховної Ради України, значне місце займали медична та мовна реформи. Реформа системи охорони здоров'я стала джерелом багатьох потужних позитивних інформаційних кампаній. Активно транслювалися у ЗМІ вручення регіонам нових автомобілів швидкої допомоги та відкриття перинатальних центрів.

Передвиборчий лозунг Партії регіонів про надання російській мові статусу державної мови був утілений у підписанні Президентом Закону «Про засади державної мовної політики» 8 серпня 2012 року. Цей позитивний результат «мовної реформи» отримав широку підтримку у вигляді мітингів у Східних регіонах України.

Головним елементом соціокультурного каналу політики, який транслював концептуалізацію політичного простору, ставши символом сучасності в очах української спільноти, був Євро-2012. Чемпіонат Європи з футболу став потужним джерелом низки позитивних інформаційних кампаній влади, від підготовки та проведення Чемпіонату, до підбиття позитивних підсумків Євро-2012 в Україні.

Перелічені тренд-вортери, фрейми та концепти стали основними для легітимації та збільшення політичного капіталу партії влади напередодні виборів до Верховної Ради 2012 року, успіх чого великою мірою залежав від ефективної їх трансляції на регіональному рівні. Вивчення відтворення політичного дискурсу на регіональному рівні є традиційною практикою серед соціально-політичних та громадських інституцій, та має вигляд аналізу результатів виборів в Україні у регіональному зрізі. Так, однією із основних тем медіа-кампаній ЗМІ були результати Партії Регіонів на виборах до Верховної Ради 2012 року, зокрема її «успіхи» в областях із традиційно високим рівнем підтримки у порівнянні із результатами 2007 року.

Особливе значення категорії «регіон» для тлумачення реалізації владного дискурсу у даному випадку пояснюється принципами здійснення регіональної політики, та, зокрема, особливостями політичного та соціокультурного виміру самого регіону. У політичній системі України центральне місце серед регіональних політичних суб'єктів займає голова обласної державної адміністрації, який, з огляду на природу своєї посади, є елементом «президентської вертикалі» та уособлює «руки та очі» Президента у регіоні. Тож, з урахуванням, особистісного фактору, який домінує у сучасному комунікативному середовищі, діяльність голови ОДА відіграє важливу роль у відтворенні та легітимізації Президентської влади та збереженні існуючого політичного режиму. Цю тезу підтверджує також увага вітчизняних дослідників та складення у цьому зв'язку рейтингу губернаторів

відповідно до результатів виборів до ВРУ 2012 році [10].

Елементами реалізації медіаполітики регіональних органів влади виступають комунікативні проекти з відтворення владного (президентського) дискурсу, а також стратегія позиціонування губернатора. Відтак, регіональна медіаполітика являє собою спектр різноманітних заходів, спрямований на керування процесами політичної комунікації, створення «порядку денного», шляхом введення у фокус певних політичних явищ й проектів та формування у населення ставлення до них. Реалізація комунікативних проектів на рівні голови регіону здійснюється шляхом створення позитивних інформаційних приводів, які привертають увагу ЗМК, що має на меті поширення інформації про політичні проблеми, конкретні шляхи їх подолання та успіхи. Потік структурованих політичних подій з метою досягнення сприятливих відгуків у ЗМІ акумулює основні тренди, політичні концепти, фрейми, міфи, кліше та цінності і оформлює соціально-політичну картину суспільства, уособлюючи маніпулятивну природу політичного дискурсу.

Роль губернатора у відтворенні та легітимізації Президентської влади та правлячої партії у ході передвиборчої кампанії до Верховної Ради 2012 року у Донецькій області проявлялася, зокрема, у збільшенні кількості позитивних інформаційних приводів, створених на рівні голови ОДА, що відповідали тренду Партії регіонів та ретранслювали досягнення цілей, поставлених Президентом. Зокрема, одним із головних репутаційних ресурсів та джерел позитивних інформприводів володів тренд-вортер «реформи». Потужним позитивним потенціалом для легітимізації політичної влади володіли заходи з реалізації медичної реформи в Донецькій області. Вручення губернатором нових автомобілів швидкої допомоги та відкриття перинатальних центрів активно транслювалися загальнонаціональними та регіональними ЗМІ. Зокрема, голова ОДА особливо підкреслював увагу Президента до ефективного здійснення медичної реформи, акцентуючи піклування Президентом про «здоров'я населення». Висвітлення позитивних інформприводів відбувалося також шляхом збільшення іміджевих публікацій у регіональних друкованих та Інтернет-виданнях, які акцентували реалізацію соціальної політики, акцентуючи на виконанні завдань, поставлених Президентом України В. Януковичем:

«В социальных инициативах Президента Украины Виктора Януковича – поддержка ветеранов Великой Отечественной войны и подрастающего поколения вынесены на первый план, – отметил Андрей Владимирович Шишацкий. – Я хочу заверить всех, что забота о старшем поколении и тех, кто станет нашей опорой в будущем, – наших детях, всегда будет в приоритете деятельности региональной власти» [8];

«Для Донецкой области особенно важно открытие хорошего, качественного дорожного движения. Президент поставил перед нами задачу развивать государственные, региональные и местные дороги. И для нас дело чести – выполнить его поручение. Сегодняшнее событие – это еще один шаг на пути к созданию дорог европейского уровня в Донецкой области и в Украине в целом», – подчеркнул губернатор Донетчины Андрей Шишацкий [26];

«Председатель Донецкой облгосадминистрации Андрей Шишацкий вручил Донецкому областному центру экстренной медицинской помощи ключи от трех реанимобилей. «Открытие новых лабораторий, ФАПов и вручение автомобилей для нужд больницы является сегодня первоочередной задачей властей. Эффективная работа службы «скорой помощи» в области, открытие 55 дополнительных пунктов базирования — вот наши приоритеты», — отметил губернатор. [14];

«Андрій Шишацький підкреслив, що пропозиції Донецької облдержадміністрації щодо збереження шкіл у малих шахтарських містах були почуті та схвалені Президентом України, тому ціла низка міст і районів області отримала додаткове фінансування з бюджету для підтримки шкіл [18];

«Глава области отметил, что для успешной реализации реформ, инициированных Президентом Украины необходима консолидированная, командная работа областной власти и научной элиты региона» [1];

Як резонансна суспільна подія було висвітлено регіональними ЗМІ підписання Президентом Закону «Про засади державної мовної політики» 8 серпня 2012 року, «цінність та позитивне значення» якого було втілено у «митингу на підтримку» закону, який відбувся за участю голови ОДА та ключових представників управлінської еліти регіону: «Митинг іскренне поддержал решение Президента, подписавшего соответствующий закон, и люди, с которыми я общался, радуются и считают, что их права будут расширены, а возможности увеличены», – заявил Шишацкий на импровизированной пресс-конференции по окончании митинга» [7].

Також велике значення для легітимізації правлячого режиму мали дискурсні практики голови регіону із трансляції результатів реалізації «соціальних ініціатив» Президента в регіоні, широка трансляція у ЗМІ яких, також стала елементом медіа-легітимізації

президентської влади та правлячої партії. Показником ефективності комунікативних стратегій регіональних органів влади напередодні Парламентських виборів може бути той факт, що Донецька область стала єдиною, де кандидати від Партії регіонів перемогли в усіх мажоритарних округах.

Таким чином, подальше дослідження медіаполітики регіональних органів влади як інструменту відтворення сучасного політичного дискурсу України має особливе значення, бо дозволяє з'ясувати вплив маніпулятивних технологій на сучасні політичні трансформації українського суспільства та перспективи й наслідки подальшої медіатизації політичного в Україні.

Бібліографічні посилання:

1. Андрей Шишацкий: «Главная стратегическая цель развития Донецкого региона – формирование инновационной модели экономики» [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.donoda.gov.ua/main/ru/news/detail/34169.htm>. (Час доступу 03.02.2013)
2. Бацевич Ф. С. Тоталітарний політичний дискурс: когнітивно-риторичні та комунікативно-мовні ознаки / Ф. С. Бацевич // Вісник Черкаського університету. Сер. Філологічні науки. – Вип. 24. – Черкаси, 2001. – С. 110-113; Бацевич Ф. С. Посткомуністичний тоталітарний дискурс в Україні (про один тип політичних текстів) / Ф. С. Бацевич // Динамизм социальных процессов в постсоветском обществе: Материалы международного семинара. – Вип. II. – Часть I. – Луганск – Цюрих – Женева, 2001. – С. 75-85;
3. Герасимов, В. И. Политический дискурс-анализ / В. И. Герасимов, М. В. Ильин // Политическая наука. – 2002. – № 3. – С. 61-71
4. Демішева І. Метафори у дискурсі Віктора Ющенка / І. Демішева // Політичний менеджмент. – 2008. – №6. – С. 151- 159
5. Демченко С. В. Медіаполітична система в сучасній Україні (інтегрована комунікаційна модель) [Текст] : Автореф. канд. політ. наук: 23. 00. 02 / Сергій Володимирович Демченко; Дніпропетровський національний ун-т. – Д., 2004. – 203 арк
6. Демьянков В. З. Политический дискурс как предмет политологической филологии / В. З. Демьянков / Политическая наука. – 2002. – №3. – С. 32-43
7. Донецкий губернатор: люди радуются подписанию языкового закона / Укррудпром [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://www.ukrudprom.ua/news/Donetskiy_gubernator_lyudi_raduyutsya_podpisaniyu_yazykovogo_zak.html (Час доступу: 28.02.2013, 01:32)
8. Забота о здоровье людей – приоритет в работе местной власти // Вечерний Донецк. – 2012. – №69. – С. 1.
9. Ильин М. В. Слова и смыслы: опыт описания ключевых политических понятий / М. В. Ильин. – М. : РОССПЭН, 1997; Ильин М. В. Политический дискурс как предмет анализа / М. В. Ильин / Политическая наука. – 2002. – № 3. – С. 7-19
10. Ирина Ведерникова. Губернаторы. Ставки на вылет // Зеркало недели. – 2012. – № 44. – С. 1-2.
11. Иштван И. А. Популизм как гегемонная артикуляция: «логика эквивалентности п постмарксистском дискурс-анализе [Електронний ресурс] / Иштван И. А. / Філософські перипетії. Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Серія: філософія. – Х., 2008. – № 830*2008. – С. 29-39. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/natural/vkhnu/Fp/2008_830/03_Ishtvan.pdf (Час доступу: 13.02.13, 11:00)
12. Литовченко А. Господствующий дискурс и основные политические мифы современной Украины [Електронний ресурс] / А. Литовченко. – Режим доступу: <http://cepkharkov2001.narod.ru/litovchenko.htm> (Час доступу: 07.02.13, 21:15)
13. Медвідь О. М. Прагматичні інтерпретації текстів політичного дискурсу [Електронний ресурс] / О. М. Медвідь, І. Г. Ізмайлова / Вісник Сумського державного університету. – Серія «Філологія». – № 1. – 2008. – С. 66-71. – Режим доступу: [http://visnyk.sumdu.edu.ua/archiv/2008/1\(112\)/13_Medved.pdf](http://visnyk.sumdu.edu.ua/archiv/2008/1(112)/13_Medved.pdf) (Час доступу: 13.02.13, 16:50)
14. Медикам подарили три реанимобиля // Вести Донбасса. – 2012. – №23. – С. 4.
15. Нагорняк Т. Політичні символи у дискурсі них практиках національної безпеки / Т. Нагорняк / Політологічні та соціологічні студії. Збірник наукових праць. – т. VI. – Чернівці: Видавничий дім «Букрек», 2008, – С. 320 – 330; Нагорняк Т. Л. Символічний вимір політики і політичної мови / Т. Л. Нагорняк // Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї. – К. : Український центр політичного менеджменту, 2010. – Вип. 19. – С. 183-192
16. Опарина Е. О. Метафора в политическом дискурсе / Е. О. Опарина // Политическая наука. – 2002. – № 3. – С. 20
17. Попов Р. А. Політичний дискурс: проблема теоретичної ідентифікації [Електронний ресурс] / Р. А. Попов. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/dutp/2005-2/txts/pol-prav/05prapti.pdf> (Час доступу: 15. 01. 13, 09:10)
18. Прес-служба ОДА повідомляє //Донеччина. – 2012. – №17. – С. 1
19. Романов А. А. Политический дискурс в системе социально-институциональной практики [Електронний ресурс] / Романов А. А. / Мир лингвистики и коммуникации: электронный научный журнал 2007, – Т. 1 – с. 8-13 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: tverlingua.by.ru/archive/009/1_1_9.htm (Час доступу: 17. 01. 13. 19:45)
20. Русакова О. Ф. Современные теории дискурса: опыт классификаций / О. Ф. Русакова // Современные теории дискурса: мультидисциплинарный анализ (Серия «Дискурсология»)– Екатеринбург:Издательский Дом «Дискурс-Пи», 2006, – 177 с.
21. Савицька Л. Дискурс помаранчевої революції / Л. Савицька // Критика. – 2005. – № 3. – С. 3 – 16.
22. Серажим К. С. Сучасний український політичний дискурс: формування нового стилістичного канону (дисертаційне дослідження) [Електронний ресурс] / К. С. Серажим. – Режим доступу: <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1298> (Час доступу 23.02.2013 15:19)
23. Синельникова Л. Н. Политическая лингвистика: координаты междисциплинарности / Л. Н. Синельникова // Политическая лингвистика. – 2009. – №4(30). – С. 43-47.
24. Толпыгина О. А. Дискурс и дискурс-анализ в политической науке / О. А. Толпыгина // Политическая

наука. – 2002. – № 3. – С. 72-86.

25. Тюрина. С. Ю. Дискурс как объект лингвистического исследования [Электронный ресурс] / С. Ю. Тюрина. Режим доступа: <http://vfnngu.wladimir.ru/files/netmag/v3/ar11.doc> (Час доступу: 17.02.13, 0:11 –назва з екрану.)

26. Шаг вперед, измеряемый десятилетиями // Панорама. Донецк. – 2012. – №24. – С. 7

27. Шейгал Е. И. Семиотика политического дискурса : Дис... д-ра филол. наук : 10.02.01, 10.02.19 : Елена Иосифовна Шейгал. – Волгоград, 2000 – 431 с.

28. Jorgensen M. Discourse Analysis as Theory and Method / Marianne Jorgensen. – 2002. – 229 p.

Заболотняя А. А. Властный дискурс современной Украины: особенности легитимации политической власти на региональном уровне.

Исследованы политические процессы современной Украины сквозь призму методологии дискурса, раскрыта сущность манипулятивной природы политического дискурса и особенности концептуализации политического пространства на примере анализа президентских дискурсов 2005-2013 гг. Показана роль региональных органов власти в трансляции дискурса власти Украины путем анализа коммуникативных проектов на уровне головы ОГА.

Ключевые слова: политический дискурс, президентский дискурс, В. Ющенко, В. Янукович, тренд-вортеры, метафоры, губернатор, региональная медиа-политика.

Zabolotnya G. Discourse of power in modern Ukraine: legitimation's features of political authorities at regional level.

The present investigation is concerned with researches of the specifics of contemporary political processes in Ukraine through the prism of the discourse theory. It is precisely the political discourse, that is a field of struggle for power – for the right to create and impose their own vision of the social world, to determine the value and perception of socio-political phenomena and/or processes that determine the agenda, form the political outlook and which are the «architects» of society's socio-political picture. Therefore, study of political processes and events through the prism of the discourse theory has a particular value because it allows to reveal what ideas and projects help the discourse of power to be implemented and to know what the reality's picture it aspires to create. Proceeding from the point, that politics is an area of struggle between certain discourses of the political field's major agents, one or another discourse, in the result of struggle could assume hegemony, becoming the dominant pattern interpretation of societal processes. Such discourse could establish their own political vocabulary. Analysis of the political texts which incorporate basic ideologems taking into considerations particular contexts, makes it possible to get interpretation of the meaning of political processes and detect their trends and trajectory. In the Ukrainian political tradition the figure of the President has almost always been the central subject of the construction and reproduction of current political discourse. The article analyses the differences between the interpretations of key metaphors in the presidential discourse of V. Yushchenko and V. Yanukovich. Author presents the discourse-analyses of of Party of Regions' political advertising and election programs during the elections for local councils in 2010 and parliamentary elections in 2012, excepting for using of manipulations tactic. Mechanisms of legitimation of power are also showed through the media-policy of regional authorities, the specific pole of which is explained. Thus, the political process is a set of certain practices reproduced by political actors, the result of which is creation of the image of modernity as a certain associative series in the minds of Ukrainians. By means of the political myths, labels, political actions, which carry currents values, norms, rules, etc the picture of reality is created. Over time, these elements become symbolic, a certain historical period or political course, one or another state are associated with them.

Keywords: political discourse, presidential discourse, Viktor Yushchenko, Yanukovich, trend-worters, metaphors, the governor, the regional media-policy.

Надійшла до редколегії 28.02.2013 р.

УДК 329.055.3

А. В. Бородай, О. П. Кваша

Донбаська державна машинобудівна академія

ПОЛІТИКА КОМПРОМІСУ ЦЕНТРИСТСЬКИХ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ В КОНТЕКСТІ ПІДСУМКІВ ПАРЛАМЕНТСЬКИХ ВИБОРІВ

Завдання цієї статті відповісти на питання існування політичного центру, використання політики компромісів в діяльності центристських політичних партій на прикладі останніх парламентських виборів. Центризм як політичний компроміс ще не став впливовим чинником в житті сучасної України, але привабливість сучасного центризму полягає в тому, що сьогодні він із мрії та утопії може стати реальною можливістю. Ідейно-теоретичне завдання сучасного центризму полягає в тому, щоб наукові розробки філософії центризму були філософією взаємного доповнення, соціології центризму – новачками неантагоністичних соціальних відносин, а політичні програми центризму вироблялися як програми боротьби за дійсно цивілізований устрій дійсно громадянського суспільства, все це надає наукову перспективу в подальшому обґрунтуванні категорії політичного центризму, та компромісу.

Ключові слова: центризм, політичний компроміс, політичні партії, вибори, партійна система.

Категорії політичного компромісу в діяльності політичних партій центристського спрямування займають досить актуальне значення в сучасному політичному житті українського суспільства.

Центризм виходить з об'єктивного стану справ у суспільстві, уникає утопій, постановку свідомо не вирішуваних завдань; центристи виступають супротивниками політичного екстремізму. Центристські політичні партії створюють рівновагу політичних сил. Сильний